MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-30 ta' Marzu, 2004

Citazzjoni Numru. 887/2001/1

Antoine Mercieca

vs

Roberta Mercieca

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 21 ta' Mejju 2001 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti zzewgu civilment fit-tnax (12) ta' Marzu 1999, fir-Registru taz-Zwieg, Valletta, u z-zwieg taghhom gie registrat fir-Registru Pubbliku bin-numru ta' l-Iskrizzjoni mitejn u erbgha ta' l-elf disa' mija u disgha u disghin (204/1999).

Illi l-kunsens tal-partijiet fil-mument taz-zwieg kien ivvizzjat il-ghaliex kienu hassewhom sfurzati jizzewgu peress li l-konvenuta kienet harget tqila qabel iz-zwieg u ghalkemm ftit jiem qabel iz-zwieg il-konvenuta tilfet il-fetu, kellhom kollox lest u xorta wahda hassew li ma setghux jergghu lura.

U illi l-kunsens tal-konvenuta kien ukoll vizzjat minhabba difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga u fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li ghamlitha mpossibbli ghall-konvenuta li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

U illi l-kunsens tal-konvenuta kien vizzjat minhabba l-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' wiehed jew wahda mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga.

U illi minhabba r-ragunijiet premessi u minhabba ragunijiet ohra kontemplati fl-Att XXXVII tal-1975 li Jirregola z-Zwigijiet, iz-zwieg bejn il-kontendenti kien null u bla effett legali.

Illi l-istess attur talab lil din l-Onorabbli Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg kuntrattat bejn il-kontendenti fit-tnax (12) ta' Marzu 1999, huwa null u bla effett legali.

2. Konsegwentement tordna li dina n-nullita' tigi registrata fuq l-att taz-zwieg relattiv.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta li tibqa' ngunta minn issa ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 sa 5 tal-process;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuta tal-21 ta' Jannar 2002 a fol. 11 fejn gie eccepit:-

(1) Illi l-eccipjenti taqbel illi z-zwieg taghha ma’ l-attur huwa null u bla effett izda mhux ghar-ragunijiet edotti mill-attur izda ghaliex il-kunsens ta’ l-attur kien vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha, jew b’anomalija psikologika serja li ghamlitha mpossibbli ghall-attur li jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg kif kontemplat bl-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255**.

(2) Illi *inoltre* l-kunsens ta’ l-attur kien vizzjat bl-eskluzjoni ta’ xi wiehed mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg kif kontemplat fl-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255.**

(3) Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenuta a fol 12 tal-process.

Rat il-verbal tas-seduta tal-1 ta’ Frar 2002.

Rat l-affidavit tal-attur esebit b’nota datata 23 ta’ April 2002.

Rat il-verbali tas-seduti quddiem din il-Qorti kif presjeduta datati 7 ta’ Mejju 2002 fejn gie nominat l-Assistent Gudizzjarju Dr. Vincent Galea sabiex jisma’ l-provi tal-partijiet mhux producibbli b’affidavit u fejn inghata digriet affidavit tal-partijiet datat 7 ta’ Mejju 2002.

Rat n-nota tal-konvenuta datata 24 ta’ Lulju 2002 fejn esebiet l-affidavits taghha, ta’ Mary Moon, u ta’ Saviour Bonnici lkoll datati 24 ta’ Lulju 2002.

Rat in-nota tal-attur datata 14 ta’ Ottubru 2002 fejn esebixxa affidavit ta’ Emanuel Mercieca datat 14 ta’ Ottubru 2002, ta’ Grace Mercieca datat ukoll 14 ta’ Ottubru 2002.

Rat in-nota tal-attur datata 15 ta’ Ottubru 2002 fejn esebixxa affidavit iehor tieghu tal-istess data.

Rat il-verbal tas-seduta tal-31 ta' Ottubru 2002 fejn Dr. Schembri Orland assumiet il-patroncinju tal-konvenuta, u l-Qorti ordnat lill-Assistent Gudizzjarju prezenti sabiex jiffissa zewg seduti ghall-provi kollha tal-partijiet wahda minnhom ghall-25 ta' Novembru 2002 fit-3:00 p.m.

Rat il-verbal tas-seduta tas-6 ta' Frar 2003 fejn il-Qorti giet informata minn Dr. Schembri Orland u Dr. Vincent Galea li f'seduta wahda fit-13 ta' Marzu 2003 il-provi ghandhom jigu konkluzi u l-Qorti ordnat li tinzamm l-istess seduta u wara l-istess il-provi tal-partijiet gew dikjarati maghluqa.

Rat is-seduta quddiem l-Assistent Gudizzjarju tat-13 ta' Marzu 2003 fejn ma sar xejn.

Rat il-verbal tas-27 ta' Mejju 2003 fejn il-Qorti kkonfermat id-digriet taghha fejn iddikjarat il-provi tal-partijiet maghluqa u l-kawza thalliet ghas-sentenza ghat-30 ta' Marzu 2004.

Rat ix-xhieda kollha prodotta.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. <u>KONSIDERAZZJONIJIET.</u>

(i) <u>PRINCIPJI LEGALI.</u>

Illi l-azzjoni attrici hija bbazata fuq id-dispozizzjonijiet tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** jghid li hemm nullita' taz-zwieg:-

*"**(d)** jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha*

mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Avukat Dr. Renzo Porsella-Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' ***Viladrich***:-

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (***Viladrich, P.J.***, **"Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated."** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma *"the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is*

important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics” (***Viladrich, P.J.*****,** op.cit., *pg. 687).*

Illi wkoll fis-sentenza **“Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia”** (P.A. (VGD) 10 ta’ Settembru 1997) inghad wkoll li:-

“Kwantu ghad-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju – ***Art. 19 (1) (d)*** *– biex ikun hemm nuqqas serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju jrid ikun hemm inkapacita’ psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali* (**“Isabelle Zarb vs Stephen Attard”** – P.A. 21 ta’ Novembru 1995). Mhix ghalhekk kwistjoni ta’ nkompatibbilta’ ta’ karattru, jew ta’ decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu **(d)** ikompli jitkellem dwar *“anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg*. *Il-Qorti tosserva li l-ligi taghna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun taghmilha mpossibbli mhux sempliciment difficli, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom”.*

Illi ghalhekk b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta’ mmaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista’ tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (**“Nicholas Agius vs Rita Agius gja’ Caruana”** – P.A. (VDG) tal-25 ta’ Mejju 1995).

Illi kif inghad fis-sentenza **“Joseph Mizzi vs Pauline Mizzi”** (P.A. (RCP) l-1 ta’ Ottubru 2002) li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta’ *“discretio judicii”* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta’

parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista ***Colagiovanni*** meta sostna li:-

"Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" ……… richiede una capacita` intelletuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che ……… si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita" (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif gja' nghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza *"non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscienza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena"* **(*Pompedda, M.F.*, "Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski"** – ***Pompedda – Zagglia*, "Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico"** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **"Alessandra sive Sandra Mc Monagale qabel Mamo vs Mario Mamo"** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu **(d)** imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *"fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicement nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li*

wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – infatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju" (ara, **"Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri"**, P.A., 10 ta' Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid *"Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju"* (**"Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt"**, P.A., 15 ta' April 1996).

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19 (1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, **"Jacqueline Cousin vs Bernard Simler"**, P.A., 3 ta' Gunju 1998; **"Roseanne Cassar vs Kenneth Cassar",** P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u **"Carmelo Grima vs Mary Andrews"**, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega ***Bersini***, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

"La piena avvertenza e il deliberato consenso … … … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita` di giudizio e la maturita` affettiva … … … La maturita` di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La

maturita` affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita` che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta` e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi` una mancanza di consenso libero (immaturita` affettiva) e ponderato (immaturita` di giudizio)" (***Bersini, F.***, **"Il Diritto Canonico Matrimoniale."** (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbaghad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

"Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovra' essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed e` ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per

qualsiasi motivo, la capacita` intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovra` ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio” (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta’ ghazla facli, u dan kif gja’ gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

“… … ... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un’ affettivita` non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... ... In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei rigwardi dell’ altra parte sia nei riguardi della prole” (***Pompedda, M.F.*****, “Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento.”** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu ghad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi taghna, bhad-dritt kanoniku **(Can. 1095 (3))** tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibbilta` li wiehed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbilta` vera f’ dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta’ anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` *“di intendere e/o di volere”. “L’ incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale”,* kif jghid ***Bersini***, *“rende la persona inabile al matrimonio, anche nell’ ipotesi … … … che al momento di contrarre le nozze abbia*

avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso" (op. cit., *p. 99).*

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma *"the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics"* (***Viladrich, P.J***., op. cit., p. 687).

Illi ta' l-istess portata huma s-sentenzi **"Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana"** (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u **"Anna Galea vs John Walsh",** (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` taghhom sabiex tigi stabbilita bejniethom *"the community of life and love".*

Illi fl-ahharnett din il-Qorti taghmel riferenza ghal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet **"Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole"** (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn inghad li:-

"Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi ghalhekk il-

partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jaghtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-aktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg ghandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoe' li tnejn minn nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta ghalhekk ghal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu".

Illi kif inghad fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) *inoltre* l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib maghha l-hajja mizzewga bhalma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi **"Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri"** (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); **"Ousama Sadalah vs Doris Tanti"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**Artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:-

"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew

aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u **"Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri"** (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' repetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **"Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe"** (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex necessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu mmedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens".

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Carmen El Shimi gja' Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi"** (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **"Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim"** (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); **"Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP).

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti, kemm min-naha tal-attur u kemm min-naha tal-konvenuta, jirrizulta li dak li wassal lill-istess partijiet ghal dan iz-zwieg ma kinetx certament l-imhabba li huma kienu jhossu ghal xulxin, izda c-cirkostanzi li sabu ruhhom fihom il-partijiet, tant li mill-provi prodotti jirrizulta li l-unika raguni ghaliex l-istess partijiet qablu li jidhlu f'dan iz-zwieg kien biss ghaliex il-konvenuta harget tqila mir-

relazzjoni taghha mal-attur u l-genituri taz-zewg partijiet ghamlu pressjoni fuqhom sabiex jizzewgu. Fil-fatt jidher li l-partijiet kienu jafu lill xulxin minn meta kienu tfal u trabbiet certa kunfidenza bejniethom zejda tant li kellhom relazzjonijiet intimi flimkien bla ebda forma ta’ protezzjoni, bil-konsegwenza li l-konvenuta inqabdet tqila meta hija kellha sittax-il sena, u l-attur kellu tmintax-il sena.

Illi huwa veru li l-konvenuta kellha *miscarriage* u tilfet it-tarbija biss xi gimgha qabel it-tieg, pero’ xorta jibqa’ l-fatt li l-partijiet irrangaw iz-zwieg proprju ghaliex l-istess konvenuta nqabdet tqila, u dan anke bl-insistenza tal-genituri tal-partijiet li tali zwieg kellu jsir, *nonostante* l-fatt li l-kappillan ghal darba, darbtejn, tlieta rrifjuta li jzewweg lill-partijiet taht dawn ic-cirkostanzi; ta’ dan huwa ltaqa’ mal-ghadab tal-genituri tal-partijiet li jidher li akkost ta’ kollox riedu jaraw lil uliedhom jizzewgu.   Fil-fatt gie rrangat li z-zwieg isir b’cerimonja civili u dan sar fit-12 ta’ Marzu 1999.

Illi wara li sar dan iz-zwieg il-partijet bdew jghixu flimkien mal-genituri tal-attur *stante* li ma kellhom xejn ippreparat. Hawn jidher li l-hajja tal-konvenuta qalbet ghall-aghar ghaliex anke wara li hija regghet inqabdet tqila l-attur beda jerfa’ jdejh fuqha.   Hija telqet mid-dar pero’ regghet marret lura mal-attur. Izda l-istorja ghal darb’ohra rrepetiet ruhha u fl-ahhar harbet mid-dar bit-tifla li kellha mill-istess relazzjoni wara sentejn konvivenza mal-attur.

Illi jidher li dan iz-zwieg sar ukoll minghajr ebda preparamenti ta’ xejn, tant li l-istess kontendenti lanqas kellhom fejn joqoghdu. Dan jikkonferma kemm l-istess zwieg gie ccelebrat malajr, u fil-fatt l-istess partijiet marru joqoghdu mal-genituri tal-attur.

Illi minn dan kollu jidher li l-partijiet dahlu ghal dan iz-zwieg biss ghaliex ghalihom ma kellhomx triq ohra, u l-possibbiltajiet tal-istess kontedenti aktar naqsu bir-reazzjoni tal-genituri rispettivi li akkost ta’ kollox ippressaw lill-partijiet biex jizzewgu, u fil-fatt hekk sar.

Illi dan kollu jindika li l-partijiet dahlu ghal dan iz-zwieg b’sens ta’ mmaturita’ tali li jista’ jinghad li huma ma

kellhomx id-diskrezzjoni necessarja sabiex jidhlu fi zwieg validu. Huma dahlu f'dan ir-rapport mhux ghaliex liberalment riedu jaghmlu hekk, izda ghaliex kull wiehed u wahda minnhom hass li ma kienx hemm triq ohra. Dan huwa kollu kontra kull principju li l-kunsens taz-zwieg ghandu jkun wiehed liberu.

Illi dan kollu huwa ben differenti minn dak li qal l-awtur ***Bernard A. Siegle*** fil-ktieb tieghu **"Marriage According to the New Code of Canon Law",** fejn jghid li jrid ikun il-kunsens tal-partijiet fiz-zwieg fejn dawn ghandhom u jridu joffru lil xulxin:-

"a) the right to a community of life;

b) the possibility of living this community of life

c) the right to the conjugal act;

d) the other essential properties of marriage – unity, fidelity and indissolubility".

Illi ***Siegle*** jkompli jghid illi wiehed mill-elementi tal-kunsens hu l-maturita' li skond l-awturi rotali u gurisprudenza rotali tinkludi:-

"a) an affective maturity that enables them to grasp the deep meaning of the conjugal covenant and to give it permanent value.

b) a discernment of judgement proportionate to the importance of the pact being concluded;

c) an internal free choice of will without coercive impulsions;

d) a freeness of character or personality that is capable of effective decision making.

e) a normal sexuality".

Illi dan kollu jidher li kien mankanti fil-kaz tal-partijiet odjerni kemm min-naha tal-attur u l-istess jista' jinghad ghall-konvenuta, ghaliex dan iz-zwieg sar biss minhabba l-istess tqala. Fil-fatt ir-relazzjoni tal-partijiet f'dan is-suppost zwieg kienet wahda ta' konflitt kontinwu, u din il-Qorti hija perplessa kif abbazi ta' dak kollu rakkontat mill-partijiet huma damu dan iz-zmien kollu flimkien, *stante* li l-element ta' mhabba, rispett, xewqa ta' hajja konjugali, kien nieqes ghal kollox miz-zewg partijiet u dan jekk xejn huwa rifless bl-aktar mod car mill-komportament tal-attur matul iz-zwieg kollu, fejn jidher li haqar lill-konvenuta bil-bosta. Ghalhekk jirrizulta li hemm vizzju ta' kunsens *da parte* taz-zewg partijiet abbazi tal-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255**.

Illi l-Qorti ghalhekk hija tal-fehma li dan l-istess zwieg ghandu jigi dikjarat null skond id-dispozizzjonijiet tal-**artiklu 19 (1) (d) tal-Kap 255,** ghar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet.

Illi fuq dan l-ahhar punt jigi rilevat li l-attur qatt ma assuma rwol ta' ragel tad-dar b'serjeta' anzi jidher li abbuza minn martu billi kien hati fil-konfront taghha ta' vjolenza domestika, u kien anke jonqos li jmantniha sodisfacentement, u riedha ghal kollox taht il-kontroll tieghu, tant li l-istess konvenuta kienet kostretta titlaq mid-dar ghal aktar minn darba, fejn litteralment hassitha mhedda mill-attur u dan l-atteggjament tal-attur jikkonferma wkoll li huwa eskluda *a priori* elementi essenzjali taz-zwieg mill-kunsens tieghu, b'dan ghalhekk li l-kunsens tal-attur kien ukoll ivvizzjat skond id-dispozizzjonijiet tal-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta,** *stante* li kellu nuqqas ta' rispett totali ghall-persuna nnifisha ta' mara.

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuta in kwantu l-istess huma b'xi mod inkompatibbli ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talbiet attrici** biss fis-sens hawn deciz b'dan illi:-

(1) Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti fit-12 ta' Marzu 1999 huwa null u bla effett *ai termini* tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** ghar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet.

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------